

SUVREMENO ŠKOLSKO KNJIŽNIČARSTVO

Sanja Galić, prof. i dipl. knjiž.
III. gimnazija, Osijek

Sažetak: Rad govori o zadaćama i djelovanju školske knjižnice u hrvatskom suvremenom školskom i knjižničnom sustavu, zasnovanim na dokumentima međunarodnih organizacija koje se bave odgojem, obrazovanjem, knjižničarstvom i informacijama, a prihvatilo ih je Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske. Više pozornosti posvećuje se njezinim posebnostima u odnosu na druge vrste knjižnica odnosno odgojno-obrazovnoj djelatnosti koja je temelj poslanju školske knjižnice: učenju, osposobljavanju za kritičko mišljenje i odgajanju aktivnih korisnika informacija. Ono se ostvaruje u stvaranju zbirke raznolikih izvora informacija i provedbi radionica raznih sadržaja, školskih projekata i timske nastave. Iznose se opća, pedagoška i stručna znanja koja mora imati školski knjižničar kako bi knjižnica bila podrška nastavnom procesu. Raznolikost djelovanja školske knjižnice i knjižničara prikazuje se na primjerima rada u knjižnici III. gimnazije Osijek.

Ključne riječi: školska knjižnica, zbirka, učenje, kritičko mišljenje, aktivni korisnik informacija, raznolikost izvora informacija, podrška nastavnom procesu.

Uvod

Školska je knjižnica, kao i svaka druga knjižnica, organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i daje na uporabu građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba te cjeloživotnog obrazovanja svojih korisnika. Specifična je po tome što je, osim knjižničnog, i dio odgojno-obrazovnog sustava. Kao takva, izravno je uključena u nastavni proces i učenje odgajajući aktivne korisnike informacija sposobne da postanu sudionici informacijskog i demokratskog društva. Uloga školske knjižnice mijenjala se s razvojem informacijskog društva koji je rezultirao promjenama školskog sustava u svijetu i u nas i postavljanjem novih zahtjeva pred odgojno-obrazovni proces i nastavnika prebacujući težište s pamćenja i reproduciranja činjenica na sam proces učenja i samostalnog učenja.

Zadaće školske knjižnice

Međunarodne organizacije International Federation of Library Associations (IFLA) i United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) koje se bave odgojem, obrazovanjem, knjižničarstvom i informacijama smatrale su potrebnim u svojim dokumentima naglasiti veliku važnost školskih knjižnica i onoga što je bitno u njihovu radu. Tako u Smjernicama za rad školskih knjižnica navode sljedeće zadaće školske knjižnice:

- pruža informacije i spoznaje neophodne za uspješno djelovanje u današnjem društvu
- omogućuje učenicima stjecanje vještina za cjeloživotno učenje, razvija njihovu maštu i tako pomaže da postanu odgovorni građani.

Hrvatsko je knjižnično vijeće u skladu s IFLA-inim i UNESCO-ovim Smjernicama izradilo, a Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske donijelo Standard za školske knjižnice. U njemu su, osim materijalne opremljenosti i potrebne stručne spreme školskog knjižničara, navedene zadaće koje treba ispuniti svaka školska knjižnica:

- promicanje i unaprjeđivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada
- stvaranje uvjeta za učenje
- mogućnost prilagodbe prema različitim oblicima učenja i očekivanjima sudionika u procesu učenja
- pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog duha i osobnog prosuđivanja
- poticanje odgoja za demokraciju
- razvijanje svijesti o vrijednostima nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti te vrijednosti multikulturalnosti
- stvaranje uvjeta za interdisciplinarni pristup nastavi
- poticanje duhovnog ozračja škole.¹

Vidljivo je kako je posebno naglašena odgojno-obrazovna funkcija uz neophodno stručno oblikovan i obrađen knjižnični fond te kulturno-javnu djelatnost.

Promjene u hrvatskom školstvu, posebno uvođenjem HNOS-a u osnovnim i državne mature u srednjim školama, kao i sve do sada navedeno, dovode do toga da skupina stručnjaka iz školskog knjižničarstva uz potporu viših savjetnica iz Agencije za odgoj i obrazovanje pokreću izradu programa knjižnično-informacijskog obrazovanja² kao dijela nacionalnog kurikula. Program nije zamišljen kao novi predmet kojim bi se dodatno opteretilo učenike, nego bi se ostvarivao u sklopu međupredmetnog povezivanja u tri područja: čitanje, in-

¹ STANDARD za školske knjižnice. URL: <http://zakon.poslovna.hr/public/standard-za-skolske-knjiznice/19919/zakoni.aspx> (2012-10-26), čl. 3.

² ŠKOLSKA knjižnica u nacionalnom okviru kurikula: predstavljanje programa knjižnično-informacijskog obrazovanja u školskoj knjižnici osnovne i srednje škole // XXI. Proletna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje; Institut za interkulturalno učenje, 2008. Str. 35-46.

formacijska pismenost i kulturna i javna djelatnost. U njega će se integrirati teme, sadržaji i očekivana obrazovna postignuća za darovite učenike i učenike s posebnim potrebama od 1. razreda osnovne škole do 4. razreda srednje škole.

Poslanje školske knjižnice

Suvremena škola treba i knjižnicu suvremeno opremljenu raznim stručno obrađenim izvorima znanja na različitim medijima i knjižničara koji je ujedno informacijski i pedagoški stručnjak. Njezina djelatnost obavlja se u tri područja: odgojno-obrazovno, stručnoknjižnično i kulturno-javno. Knjižnica na razne načine svojom raznolikom zbirkom i djelatnošću postaje najbolje mjesto za učenje, a knjižničar najbolji pomoćnik u pronalaženju informacija i učenju. Poslanje školske knjižnice može se opisati u nekoliko točaka:

- osposobljavanje za kritičko mišljenje
- odgajanje aktivnih korisnika informacija
- stvaranje zbirke raznolikih izvora informacija
- uključivanje u širu knjižničnu i informacijsku mrežu
- podrška nastavnom procesu.

Osposobljavanje za kritičko mišljenje

Osnovna je djelatnost školske knjižnice odgojno-obrazovna. Želimo li učenike odgojiti i obrazovati za aktivne sudionike u društvu u kojem žive, trebamo ih osposobiti za kritičko i kreativno razmišljanje koje će im olakšati snalaženje u obilju informacija i rješavanju svakodnevnih problema, kako osobnih tako i profesionalnih i općedruštvenih.

Jedan od načina jest **poticanje čitanja** različitih vrsta i sadržaja: novina, časopisa, popularnoznanstvene literature, beletristike i drugog. Kako bismo mogli oblikovati knjižničnu zbirku korisnicima primjerenih, zanimljivih i potrebnih sadržaja, trebamo poznavati njihove navike i interese praćenjem nastavnih sadržaja, ali i onoga što samostalno odabiru učenici.

Književnik Daniel Pennac u knjizi *Od korica do korica* odlično opisuje knjižničarke u svijetu knjiga i njihovu zadaću poticanja čitanja:

“Drage bibliotekarke, čuvarice hrama, prava je sreća što su svi naslovi svijeta pronašli ćelijicu u saću vašeg besprijekorno raspoređenoga znanja (kako bih se bez vas snašao, ja, čije znanje nalikuje neobrađenom zemljištu!) i čudesno je kako poznajete sve tematike razvrstane po policama što vas okružuju ali bilo bi isto tako dobro da vas čujemo kako pripovijedate svoje najdraže romane posjetiteljima izgubljenim u toj šumi svih mogućih knjiga... i kako bi bilo lijepo da

im iz štovanja darujete svoja najljepša sjećanja na knjigu! Pripovjedačice, budite čarobnice – i knjige će ravno s polica skočiti u čitateljeve ruke.”³

Prema tome, najbolji uvid u čitateljeve potrebe pružaju neformalni razgovori o pročitanoj literaturi ili o osobnim razmišljanjima, doživljajima, načinu provođenja slobodnog vremena. Tako saznajemo što im možemo preporučiti u skladu s njihovim zanimanjima ili ih usmjeriti u njima dotada nepoznata područja lijepe književnosti, umjetnosti, publicistike, društvenih ili prirodnih znanosti.

Organiziranjem i provedbom **radionica raznih sadržaja** sudionici se potiču na aktivno sudjelovanje u promišljanju neke teme. Kroz taj oblik rada često se organizira i učenje povezivanjem nastavnih sadržaja s osobnim iskustvom i razmišljanjima (iskustveno učenje). Naglasak na radu u radionici jest na komunikaciji, pri čemu se vježba suradnja, promišljanje i kontrola ponašanja, suosjećanje, planiranje, snalaženje u raznim situacijama.

Knjižničarka III. gimnazije Osijek provodi radionice poticanja čitanja, npr. suradničko čitanje pripovijetke Marka Twaina *Dnevnik Adama i Eve*. U toj su radionici učenici dobili dijelove pripovijetke koje su nakon samostalnog čitanja suradnjom trebali sastaviti u cjelinu redom kako je to učinio pisac.

Na drugim su radionicama dramatizirali dijelove teksta, pisali prikaze pročitano ili izrađivali propagandne letke za knjigu pročitane po osobnom izboru.

Zanimljive su bile radionice pisanja životopisa i prijave na natječaj ili pisanja ponude za posao, pri čemu su trebali odrediti svoje osobine, sposobnosti, želje i ciljeve.

Školski projekti nešto su noviji oblik rada s učenicima. Pojavili su se prije dvadesetak godina u školskim knjižnicama iz kojih su se proširili prvo na izvannastavne sadržaje, a potom i na samu nastavu. Specifično je za takav način rada s korisnicima poticanje samostalnog istraživanja, oblikovanje saznanja, predstavljanje postignutih rezultata i vrjednovanje vlastitog rada. Projektom se usporedno poučavaju istraživačke metode, informacijska pismenost, povezivanje sadržaja različitih predmeta, planiranje vremena i resursa te vještine prezentacije.

Projekti vezani uz obilježavanje Međunarodnog dana / mjeseca školskih knjižnica provode se svakog listopada. *Rušenje barijera* projekt je u kojem je knjižničarka bila jedina mentorica učenicama koje su same odabrale djela suvremene i klasične književnosti i filma u kojima glavni likovi svladavaju razne prepreke, a uz to su pisale prikaze i dramatizirale dijelove. *Povežimo knjižnice, čitanje i učenje, Otkrij avanturu!, Čitati – znati – djelovati* projekti su koji su

³ PENAC, Daniel: Od korica do korica. Zagreb: Irida, 1996. str. 133.

provedeni u gotovo svim knjižnicama srednjih škola Osječko-baranjske županije, nakon čega je upriličeno zajedničko predstavljanje rezultata rada među kojima su se našli pisani uradci učenika i profesora, poster, plakati, rasprave na okruglom stolu, izložbe i drugo. Posljednje dvije školske godine organizira se čitanje na javnim mjestima kao projekt poticanja čitanja koji su inicirali Hrvatsko čitateljsko društvo i Hrvatska udruga školskih knjižničara.

Svake se školske godine u III. gimnaziji Osijek provodi nekoliko većih ili manjih projekata u kojima je knjižničarka mentorica timu učenika. U projektu *Tragom nobelovaca Ružičke i Preloga*, koji su povodom stote obljetnice rođenja Vladimira Preloga vodile profesorice kemije, skupina učenika i studenata informatologije Filozofskog fakulteta u Osijeku pod knjižničarkinim vodstvom pripremila je izložbu *Tragom mirisa* kojom su predstavljene stručne knjige i književna djela koja se više ili manje bave mirisima, esejistički i posterski prikaz romana Patricka Süskinda *Parfem* te javno čitanje poezije Tina Ujevića.

Knjižničarka je pokrenula nekoliko projekata međunarodne suradnje s gimnazijama iz Austrije (Eisenstadt) i Mađarske (Budimpešta): *Upoznajmo Kopački rit i Neusiedler See*, *Secesijska baština*, *Učinimo svoj svijet nenasilnim mjestom življenja*. U njima je bila u raznim ulogama: koordinatorica suradnje, mentorica u istraživanju, organizatorica raznih događanja od prihvata i smještaja gostiju i posjeta kulturnim događanjima do suradnje s javnim medijima...

Timska nastava organizirana kao korelacija sadržaja nastavnih predmeta sa sadržajima knjižnično-informacijskog obrazovanja osposobljava učenike i za čitanje stručnih tekstova pisanih popularnoznanstvenim ili znanstvenim stilom te vođenje bilježaka o pročitanom i korištenim izvorima, čime ih se osposobljava za aktivno korištenje informacija.

Knjižničarka je u suradnji s profesoricom hrvatskog jezika i književnosti osmislila i provela nekoliko nastavnih sati na kojima su učenici sadržaj nastavnih jedinica svladavali uz pomoć stručne literature i referentne zbirke. Stilске figure ponavljale su se uz pomoć enciklopedija, leksikona i rječnika.

Nakon pročitane lektire, o Cervantesu i Shakespeareu čitalo se u stručnoj literaturi (književnoj kritici), pri čemu su učenici bilježili ono što je važno, podatak o izvoru informacija i ostaloj korištenoj literaturi i na kraju preoblikovali saznanja u novinski članak.

Na satu biologije o metiljima se učilo iz priručnika, a znanje je provjeravano kvizom. Stručna literatura iz fonda knjižnice bila je izvor informacija o periodnom sustavu iz kemije.

Nakon svake radionice, projekta i timske nastave provodi se evaluacija svih sudionika. Iako i učenici i profesori često navode da je takav način rada zahtjevniji od uobičajene frontalne nastave, uvijek navode da su uživali, naučili nešto novo i razvili neke vještine.

Odgajanje aktivnih korisnika informacija

U školskoj se knjižnici individualnim pristupom korisniku, radom s manjim skupinama ili cijelim razredom poučava informacijska pismenost koja uključuje postupke prepoznavanja informacijskih potreba korisnika, traženja, pretraživanja, prezentiranja, vrjednovanja i uporabe informacija. Učenici uče i stječu naviku pretraživanja tiskanih izvora znanja: referentna građa, monografije, stručna literatura, znanstveno-popularni časopisi. Upućuje ih se i uvježbava načine uporabe kazala u stručnoj literaturi, AV-građe, multimedije, interneta...

Ne očekuje se od učenika samo sposobnost pronalaženja informacija nego i njihovo vrjednovanje i povezivanje s predznanjima i znanjima iz raznih područja. Zato je važno naučiti ih učiti odnosno osposobiti ih za proces cjeloživotnog stjecanja znanja, sposobnosti, navika i vještina kao što su

- znati slušati
- vješto komunicirati usmeno i pismeno
- dobro čitati odnosno čitati s razumijevanjem
- koristiti se informacijskom i komunikacijskom tehnologijom
- kreativno misliti i rješavati probleme
- znati postavljati ciljeve i biti motivirani za njihovo ostvarivanje
- dobro raditi u skupini.

Kako bi pronađene informacije postale upotrebljivo, primjenjivo znanje, treba ih znati pohraniti, pa se vježbaju tehnike kako voditi bilješke, odvajati važno od nevažnog, pisati sažetak, izdvajati ključne riječi. Pritom se uče parafraziranje i pravilno citiranje te tehnike organiziranja znanja, npr. grozd ili mentalne mape.

Vrlo važno područje rada s korisnicima, bilo učenicima ili djelatnicima škole, jest upućivanje i uvježbavanje tehnika pretraživanja knjižničnih kataloga: klasičnih odnosno abecednih, naslovnih, stručnih i predmetnih te *online* kataloga školske knjižnice, gradske ili narodne, nacionalne i inozemnih nacionalnih.

Raznolikost izvora

Kao i svaka druga knjižnica, školska knjižnica nastoji stvoriti i stručno obraditi zbirke knjižnične građe na različitim medijima. Ona više nije mjesto gdje se samo posuđuje školska lektira, nego mjesto gdje se mogu naći naslovi iz različitih područja koja su obuhvaćena nastavnim planom i programom, ali i onih zanimljivih za kvalitetno provođenje slobodnog vremena. To je rezultat velikih napora knjižničara koji su unazad nekoliko godina uglavnom prepušteni sami sebi u pronalaženju sredstava za nabavu novih naslova.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi propisao je Ministarstvu znanosti, obrazovanja i školstva i lokalnoj upravi obvezu financiranja opremanja i nabave građe⁴, no dodjelom besplatnih udžbenika svim učenicima i nastankom ekonomske krize školske knjižnice ostaju bez financijskih sredstava za obnovu fonda. Time je u mnogim knjižnicama dovedena u pitanje suvremenost i raznolikost izvora informacija.

Kako bi knjižnice svojim korisnicima omogućile pristup odnosno korištenje neknjižne građe, potrebno ih je opremiti tehničkim pomagalima, što je propisano i Standardom za rad školskih knjižnica. Nažalost, stvarnost je u većini slučajeva drugačija, pa mnoge školske knjižnice osim računala za knjižnično poslovanje nemaju ništa ili imaju tek ponešto od tehničke opreme. Iz tih razloga posuđuje se i građa kojom bi se trebalo koristiti samo u prostoru knjižnice, jer građa koja se ne koristi kao da ni ne postoji.

Školski knjižničari često sami ili uz pomoć učenika i nastavnika izrađuju novi didaktički materijal prikupljanjem isječaka iz novina i časopisa, postera, kalendara, snimanjem TV-emisija i slično. Tako se na još jedan način knjižnica uključuje u nastavni proces.

Dio šire knjižnične i informacijske mreže

Nijedna knjižnica više nije otok, pa tako ni školska knjižnica odnosno knjižničar više nije prepušten samom sebi zahvaljujući komunikacijskoj tehnologiji. Poznato je kako knjižnice uz pomoć računalnih knjižničnih programa (najčešće METEL) stvaraju vlastite baze podataka knjižne i neknjižne građe, korisnika i drugih potrebnih podataka. Suradnjom s drugim knjižnicama u sustavu omogućeno je pretraživanje kataloga i preuzimanje kataložnih zapisa iz drugih baza, ali je i stvorena obveza davanja na uvid i korištenje zapisa iz vlastite baze što je dovelo do kooperativne katalogizacije koja znatno štedi vrijeme knjižničara predviđeno za stručnu obradu građe. Omogućavanjem *online* pretraživanja svoga kataloga stvaraju uvjet za pružanje informacija zajednici široj od svoje školske. Tako se njezinim uslugama mogu koristiti i roditelji učenika, bivši djelatnici, umirovljenici i pripadnici akademske zajednice.

Katalog knjižnice III. gimnazije Osijek mrežno je dostupan čime se pruža informacija o građi koju knjižnica posjeduje i dostupnosti ili zauzetosti **po jedinog primjerka nekog naslova**.

Školski knjižničari, zahvaljujući velikom trudu svojih kolega, o nedavno imaju i repozitorij školskog knjižničarstva na koji mogu postaviti i s kojeg mogu preuzeti metodičke pripreme za odgojno-obrazovni rad ili druge materijale o školskom knjižničarstvu.

⁴ ZAKON o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. URL: <http://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-skoli> (2012-05-20), čl.142., čl. 143.

Podrška nastavnom procesu

Već je ranije nekoliko puta rečeno kako je školska knjižnica podrška nastavnom procesu jer je njegov sastavni dio. Suvremeno hrvatsko školstvo, pogotovo nakon uvođenja Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS) i državne mature u srednje škole, više ne može biti postavljeno na tradicionalan način, tj. kao predavačka nastava koja za povratnu informaciju traži puko reproduciranje činjenica. Od nastavnika se traži uvođenje novih, aktivnih metoda rada, poput radionica i školskog projekta. Kako su školski knjižničari i prije bili upućeni i primijenjivali su takve načine rada s učenicima, često svojim kolegama nastavnicima pomažu u njihovoj primjeni, organizaciji timskoga rada te korištenju novih vrsta građe i tehničkih pomagala potrebnih za njih.

Očekivanja od školske knjižnice

Od školske se knjižnice očekuje da bude ugodan prostor pogodan za razne aktivnosti: od najjednostavnije posudbe knjižnične građe do zahtjevnijih aktivnosti. Prema tome, ona bi trebala imati nekoliko prostorija kako bi se u njoj mogli provoditi nastavni i izvannastavni sadržaji (nastavni sat, radionica, školski projekt) i organizirati kulturna događanja (promocija knjige, susret s piscem, tribina, okrugli stol i sl.). Međutim većina je školskih knjižnica, unatoč minimalnim uvjetima propisanim Standardom⁵ i Zakonom⁶, smještena u skućenim prostorima. Žalosno je što se pri izgradnji novih školskih zgrada zaboravlja kako bi trebale imati i knjižnicu, pa se prenamjenjuju prostori namijenjeni učionicama ili radionicama.

Unatoč tomu školske knjižnice većinom zadovoljavaju zahtjeve za odlično osmišljenom, organiziranom i obrađenom zbirkom. Sve se više razvijaju i zbirke neknjižne građe i časopisa. Problem je međutim u tome što rijetko postoji namještaj za pravilan smještaj neknjižne građe i oprema za njezino korištenje.

Očekivanja od školskog knjižničara

U školskim je knjižnicama najčešće uposlen samo jedan knjižničar kojem je knjižničarstvo zaista profesija. Često je u stručnoj i široj javnosti o njemu stvorena predodžba kao o osobi koja ništa ne radi, već samo čita knjige i

⁵STANDARD za školske knjižnice. URL: <http://zakon.poslovna.hr/public/standard-za-skolske-knjiznice/19919/zakoni.aspx> (2012-10-26), čl. 19.-21.

⁶ZAKON o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. URL: <http://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-skoli> (2012-05-20), čl. 55.

čeka mirovinu. Nasuprot tomu, to su ljudi vrlo širokog raspona znanja i sposobnosti koji svojim radom doprinose razvitku svoje radne sredine, podjednako učenika i nastavnika, školstva i knjižničarstva.

Školski je knjižničar visokoobrazovana osoba sa znanjima iz raznih nastavnih područja specifičnih za školu: znanosti, tehnike, psihologije i pedagogije, umjetnosti. Posjeduje i specijalna znanja i vještine informacijskih stručnjaka za prikupljanje građe iz raznih izvora i različitih nositelja informacija (medija) koji sadrže informacije i spoznaje neophodne za uspješno djelovanje u današnjem društvu.

On je pedagoški stručnjak s dobrim poznavanjem didaktike i metodike te razvijenim socijalnim vještinama, kao i onim komunikacijskim, informacijskim te vještinama timskog rada. Ima organizacijske sposobnosti i poznaje suvremenu tehnologiju što mu, osim pretraživanja, omogućuje i multimedijske prezentacije informacija. Od ostalih knjižničara odvaja ga naglašena odgojna i obrazovna uloga. Kao takav, omogućuje učenicima stjecanje vještina za cjelovito učenje, kritičko mišljenje i izražavanje, razvija njihovu maštu.

Stručna knjižnična naobrazba omogućuje mu samostalnu organizaciju i vođenje rada u knjižnici i čitaonici. Dobro poznavanje strukture knjižnične zbirke dovodi do planirane nabave u suradnji s predmetnim nastavnicima i njezine kvalitetne izgradnje. On obavlja sve vidove knjižničnog poslovanja: inventarizaciju, tehničku i stručnu obradu građe (sve češće računalno), zaštitu, vođenje statistike, izradu popisa knjižnične građe prema nastavnim predmetima, usmene i pisane prikaze knjiga, časopisa ili drugih vrsta građe.

Komunikacijske i organizacijske vještine dragocjene su pri pripremi kulturnih i javnih djelatnosti: organizacije i pripreme kulturnih sadržaja (obilježavanje Međunarodnog dana školskih knjižnica, književni susreti, izložbe, debate, filmske projekcije...), suradnji s drugim knjižnicama, kulturnim ustanovama, izdavačima i knjižarima.

Iz svega proizlazi kako se od školskog knjižničara očekuje da bude:

- sveznalica, jer mora iz svih područja znati ono što korisnik od njega traži
- suvremen, jer prati razvoj informacijskog društva, umjetnosti, znanosti i tehnologije
- svestran, budući da uz knjižničarstvo vlada znanjima i vještinama iz područja odgoja i obrazovanja
- kreativan, kako bi pridonio kulturnom i javnom životu svoje knjižnice i škole
- prilagodljiv raznim situacijama, od pronalaženja sredstava za nabavu građe do suradnje s kolegama nastavnicima i učenicima, nastojeći uvijek biti ljubazan
- samostalan, jer obavlja sve knjižničarske poslove, često bez mogućnosti savjetovanja s određenim stručnjakom u danom trenutku

- nezamjenjiv kada je odsutan iz profesionalnih i privatnih razloga, jer u školi nema sustručnjaka koji bi ga zamijenio.

Zaključak

Suvremeno informacijsko društvo, obilježeno eksplozijom informacija i brzinom komunikacije, postavilo je pred školske knjižnice nove zadaće s težištem na odgoju i obrazovanju. One aktivno sudjeluju u promicanju i unaprjeđivanju odgojno-obrazovnog rada stvaranjem uvjeta za različite oblike učenja i interdisciplinarni pristup nastavi. Pomažu učenicima u učenju, potičući istraživački duh i osobnu prosudbu, čime se odgaja za demokraciju.

Osim što su podrška nastavnom procesu, školske su knjižnice stručno uređene zbirke knjižne i neknjižne građe radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba te cjeloživotnog obrazovanja svojih korisnika. Kao takve, dio su cjelokupne knjižnične i informacijske mreže i pružaju usluge sve široj populaciji.

Svojom kulturnom i javnom djelatnošću razvijaju u svojih korisnika svijest o vrijednostima nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti, te vrijednosti multikulturalnosti, potičući duhovno ozračje škole i životne sredine.

Školski knjižničari svojim znanjima, vještinama i sposobnostima uspijevaju profesionalno ispuniti zahtjeve svojih korisnika i zadaće koje im postavljaju oba sustava kojima pripadaju, školski i knjižnični. Međutim višegodišnje financijsko zanemarivanje školskih knjižnica znatno je otežalo ispunjavanje zahtjeva za aktualnošću knjižnične zbirke koja treba biti u skladu s nastavnim programom škole i pratiti kretanja u suvremenoj znanosti i umjetnosti.

Literatura:

1. HERRING, J.E. *Internetske i informacijske vještine, priručnik za učitelje i školske knjižničare*, Zagreb, Dominović, 2008.
2. KOVAČEVIĆ, Dinka; Jadranka Lasić-Lazić; Jasmina Lovrinčević. *Školska knjižnica – korak dalje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2004.
3. *KURIKULARNI pristup promjenama u gimnaziji: razrada okvirnog nastavnog plana i programa u funkciji rasterećenja učenika: prirodoslovno-matematičko-tehničko područje*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, 2003.
4. PENAC, Daniel: *Od korica do korica*. Zagreb: Irida, 1996.
5. SAETRE, Tove Pemmer; Glenis Willars. *IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

6. *STANDARD za školske knjižnice*. URL: <http://zakon.poslovna.hr/public/standard-za-skolske-knjiznice/19919/zakoni.aspx> (2012-10-26).
7. *ŠKOLSKA knjižnica u nacionalnom okvirnom kurikulumu: predstavljanje programa knjižnično-informacijskog obrazovanja u školskoj knjižnici osnovne i srednje škole // XXI*. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje; Institut za interkulturalno učenje, 2008. Str. 35-46.
8. *ZAKON o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. URL: <http://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-skoli> (2012-05-20)
9. *ZNANJEM do znanja: prilog metodici rada školskog knjižničara*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2005.

Modern School Librarianship

Summary: The paper focuses on tasks and activities of the school library in the modern Croatian education and library system based on documents of international organizations that deal with education, librarianship and information, and that are acknowledged by the Croatian Ministry of Science, Education and Sports. Greater attention is given to the distinctive educational role of a school library in comparison with other types of libraries. This role includes learning, training for critical thinking and teaching the active use of information. It is accomplished through making collections of different information sources and doing workshops on various subjects, as well as through school projects and team teaching. The paper also discusses what kind of general, pedagogical and professional knowledge a school librarian has to demonstrate in order to support this kind of teaching. Various practices of the school library are exemplified by the school library of the 3rd Grammar School in Osijek.

Keywords: school library, collection, learning, critical thinking, active user of information, different information sources, support to teaching.

Das moderne Schulbüchereiwesen

Zusammenfassung: In diesem Beitrag werden die Aufgaben und die Tätigkeiten der Schulbüchereien im zeitgenössischen kroatischen Schul- und Büchereisystem erörtert, die auf den Dokumenten der internationalen Organisationen gründen, die sich mit Erziehung, Bildung, Büchereiwesen und Information befassen und vom kroatischen Ministerium für Bildung und Sport akzeptiert wurden. Es wird mehr Aufmerksamkeit ihren Besonderheiten gegenüber anderer Arten von Büchereien geschenkt, bzw. der pädagogischen Aktivität, die die Grundlage der Schulbücherei-Mission bildet: dem Lernen, dem Training für kritisches Denken und der Bildung der aktiven Informationsnutzer. Dies wird erreicht durch das Erstellen von Sammlungen verschiedener Informationsquellen und die Durchführung von Workshops mit verschiedenen Inhalten, Schulprojekten und Team-Teaching. Es werden allgemeine, pädagogische und fachliche Kenntnisse präsentiert, die für jeden Schulbibliothekar

erforderlich sind, damit die Schulbücherei den Lernprozess unterstützen kann. Die Vielzahl von Aktivitäten der Schulbücherei und BibliothekarInnen wird durch die Beispiele der Tätigkeiten in der Schulbücherei des III. Gymnasiums in Osijek dargestellt.

Schlüsselbegriffe: Schulbücherei, Sammlung, Lernen, kritisches Denken, aktiver Informationsnutzer, Vielzahl von Informationsquellen, Unterstützung beim Lernprozesses.